

موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

تحلیل تجارت ایران و کره جنوبی (با تاکید بر شناسایی بازارهای جایگزین برای اقلام عمده وارداتی از کره جنوبی)

ویرایش اولیه - غیر قابل انتشار

هرگونه استفاده از گزارش منوط به دریافت مجوز از موسسه/سازمان متقاضی خواهد بود.

مهر ۱۳۹۹

موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

**تحلیل تجارت ایران و کره جنوبی (با تأکید بر شناسایی بازارهای جایگزین
برای اقلام عمده وارداتی از کره جنوبی)**

مهر ۱۳۹۹

گروه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی خارجی

تهیه‌کنندگان: حسن ثاقب و پریسا یعقوبی

بهره‌بردار: نهاد ریاست جمهوری، وزارت صنعت، معدن و تجارت،

۴۲۶۹

شماره و تاریخ ثبت مرکز اسناد

۱۳۹۹/۰۸/۰۷

موسسه:

شماره TrinDoc. No. :TrinDoc.

چکیده

کره جنوبی روند توسعه خود را از دهه ۱۹۶۰ شروع کرده و با برنامه‌ریزی منسجم توانسته در تشکیل زنجیره های ارزش و تخصصی سازی عمودی (VSI) و اتصال به زنجیره‌های ارزش جهانی خود را به عنوان یکی از نمونه‌های موفق آسیایی مطرح نماید.

بر اساس آمار مرکز تجارت بین‌الملل، در سال ۲۰۱۹، کل ارزش تجارت کالا و خدمات کره جنوبی بالغ بر ۱۲۷۵ میلیارد دلار بود که ۱۰۴۵ میلیارد آن مربوط به تجارت کالایی و مابقی (۲۲۸ میلیارد دلار) مربوط به خدمات بوده است. از کل ۲۲۸ میلیارد دلار تجارت خدمات، ۱۲۶ میلیارد دلار به صادرات و ۱۰۲ میلیارد دلار به واردات اختصاص داشته است. این کشور از تنوع بالایی در صادرات کالاهای صنعتی و واردات مواد خام و کالاهای واسطه‌ای مورد نیاز صنایع خود برخوردار است.

توسعه تولید و صادرات کالاهای مختلف صنعتی طی دهه‌های اخیر توسط کشور کره جنوبی از یک سوء و وجود منابع نفتی و معدنی فراوان و آماده برای عرضه و همچنین صنایع در حال رشد و نیازمند فناوری ایران (در جایگاه یک کشور در حال توسعه) از سوی دیگر، سبب شکل‌گیری درجه بالایی از اکمال تجاری بین دو کشور گردید.

توسعه روابط تجاری بین دو کشور از ده سال پس از پیروزی انقلاب اسلامی آغاز شد. پس از اتمام جنگ تحمیلی تا پیش از تشدید تحریم‌ها در سال ۲۰۱۲، کره جنوبی تا سطح چهارمین شریک تجاری ایران ارتقاء یافت؛ بطوری در برخی سال‌ها جایگاه سوم در واردات و چهارم در صادرات ایران را به خود اختصاص داده بود. همچنین در سال ۲۰۱۱ ارزش مبادلات تجاری دو کشور به بالاترین میزان در تاریخ روابط تجاری دو کشور و حدود ۱۷ میلیارد دلار با مازاد تراز تجاری به میزان ۵/۳ میلیارد دلار به نفع ایران رسید.

در دوران تحریم نیز علی‌رغم محدودیت‌های شدید، سطح مبادلات تجاری دو کشور هرگز متوقف نشد به طوری که حتی در سال ۲۰۱۵، ارزش مبادلات دو کشور حدود شش میلیارد دلار بود. از همان زمان مسیر صادرات محصولات سنتی و معدنی ایران به کره جنوبی نیز باز شد. پس از انعقاد موافقتنامه برجام در سال ۲۰۱۵ و گشایش‌های ایجاد شده، حجم تجارت دو کشور از سال ۲۰۱۶ رو به افزایش گذاشت و به ۱۲ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۷ رسید که شامل ۸ میلیارد دلار صادرات و ۴ میلیارد دلار واردات بود و بدین ترتیب کره جنوبی در جایگاه ششم شریک تجاری ایران در صادرات و جایگاه سوم در واردات قرار گرفت.

با خروج امریکا از برجام و محدودیت‌های ایجاد شده پس از آن، انقباض شدید تجارت دوجانبه ایران و کره جنوبی را به دنبال داشت؛ بطوری که تجارت دوجانبه به ۲/۴ میلیارد دلار و پایین‌ترین سطح طی دهه اخیر رسید.

ترکیب کاربردی و ساختار فناورانه کالاهای وارداتی ایران از کره جنوبی بیانگر نقش آفرینی قابل توجه کشور مذکور در ساختار تجارت و اقتصاد ایران است؛ طبق بررسی‌ها حدود ۹۰ درصد واردات ایران از کره جنوبی

گروه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی خارجی		
صفحه: ۳	تاریخ: مهر ۱۳۹۹	

مربوط به کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای مورد نیاز صنایع ایران بوده است و در مقابل تقریباً ۱۰۰ درصد کالاهای صادراتی را کالاهای واسطه‌ای عمدتاً شامل نفت، فراورده‌های نفتی و میعانات گازی تشکیل می‌دهد؛ علاوه بر این بررسی ساختار فناوریانه واردات از کره جنوبی نشان می‌دهد که حدود ۷۵ درصد از واردات مربوط به کالاهای دارای سطح فناوری متوسط به بالا و همچنین فناوری بالا مربوط به آلات و دستگاههای اپتیک، ماشین‌آلات و دستگاههای برقی و اجزاء آنها، انواع مکمل‌های دارویی و ماشین‌های محاسبه الکترونیکی است که بیانگر کیفیت بالای کالاهای وارداتی از این کشور دارد.

بررسی‌های دقیق‌تر نشان می‌دهد که در دهه گذشته، واردات ایران از کره جنوبی در طیف وسیع و متنوعی از محصولات قریب به بیش از ۱۲۰۰ قلم کالای مختلف (در سطح کدهای HS شش رقمی) صورت گرفته است. کشور مذکور بطور متوسط حدود ۵/۶ درصد از نیازهای کشور در این اقلام را تامین می‌کند؛ در این میان، ۲۰ قلم عمده وارداتی از کره جنوبی در مجموع بیش از ۴۲ درصد واردات از کشور مذکور را تشکیل می‌دهند که در این گزارش مورد شناسایی قرار گرفته است؛ اقلام مذکور در سبد کالاهای متنوع وارداتی ایران از کره جنوبی از آن جهت حائز اهمیت هستند که کشور یادشده، بطور متوسط ۴۰ درصد نیاز ایران در آن محصولات را تامین می‌کند و ۶۰ درصد دیگر از کشورهایی مانند چین، آلمان، ترکیه، فرانسه، امارات متحده عربی، چین تایپه و سایر کشورهای اروپایی تامین شده است.

تقریباً در خصوص همه این کالاها، همزمان با کره جنوبی از چین نیز واردات صورت گرفته است، لذا به نظر می‌رسد امکان تامین کالاهای مذکور از کشور چین وجود دارد. در این اینجا بایستی به این نکته نیز توجه نمود که جایگزینی کالاهای وارداتی از کره جنوبی توسط سایر شرکای تجاری، با توجه به تفاوت‌های احتمالی کیفیت کالاها (از لحاظ برند و کشورسازنده به دلیل تفاوت در ساختار فناوریانه کالاها) و همچنین عدم تامین رضایت تولیدکنندگان برای تامین قطعات مورد نیاز صنایع، لازم است محصولات زیر مجموعه هر کد HS شش رقمی با اخذ نظر تولیدکنندگان داخلی مورد بررسی و مذاقه قرار گیرد.

فهرست مطالب

۶	۱- مقدمه
۷	۲- سیاستهای اقتصادی و تجاری کره جنوبی
۷	۲-۱- سیاستهای اقتصادی کره جنوبی
۷	۲-۲- سیاستهای تجاری کره جنوبی
۷	۲-۲-۱- دوره ۱۹۴۵-۱۹۵۹، سیاست جایگزینی واردات و جذب کمکهای خارجی
۸	۲-۲-۲- دوره ۱۹۶۱-۱۹۷۲، توسعه صنایع سبک صادرات محور از طریق اعمال سیاست توسعه صادرات
۸	۲-۲-۳- دوره ۱۹۷۳-۱۹۷۹، توسعه صنایع سنگین صادرات گرا
۸	۲-۲-۴- دوره ۱۹۸۰-۱۹۸۷، عقلاییکردن صنایع
۹	۲-۲-۵- دوره ۱۹۸۷-۱۹۹۰، توسعه صنایع با فناوری بالا
۹	۲-۲-۶- دهه ۲۰۰۰، تنوع آمایش صنعتی
۱۰	۲-۳- نقش دولت در کشور کره جنوبی
۱۰	۲-۳-۱- دهه ۱۹۶۰، توسعه صنایع سبک صادرات گرا
۱۰	۲-۳-۲- دهه ۱۹۷۰، توسعه صنایع سنگین و شیمیایی با رویکرد صادراتی
۱۰	۲-۳-۳- دهه ۱۹۸۰، تعدیل ساختار صنعتی
۱۰	۲-۳-۴- دهه ۱۹۹۰، شتاب توسعه صنعتی
۱۰	۲-۳-۵- دهه ۲۰۰۰، تنوع آمایش صنعتی
۱۰	۲-۳-۶- خلاصه اقدامات دولت در فرآیند توسعه صنعتی
۱۱	۳- وضعیت اقتصادی کره جنوبی
۱۲	۴- آخرین وضعیت روابط تجاری کره جنوبی با جهان
۱۴	۵- روابط تجاری دو جانبه کره جنوبی و ایران
۱۵	۵-۱- تجارت دوجانبه طی دو دهه اخیر
۱۷	۵-۲- ترکیب کاربردی و ساختار فناورانه تجارت ایران با کره جنوبی
۱۸	۵-۳- تجارت دوجانبه در سال ۲۰۲۰
۱۹	۵-۴- روند تجارت ماهانه ایران و کره جنوبی
۲۱	۵-۵- گروه کالاییهای صادراتی ایران به کره جنوبی (کد دو رقمی HS)
۲۱	۵-۶- گروه کالاییهای وارداتی ایران از کره جنوبی (کد دو رقمی HS)
۲۳	۵-۶-۱- شناسایی بازارهای جایگزین برای اقلام عمده وارداتی از کره جنوبی

۱- مقدمه

کره جنوبی دارای اقتصاد توسعه یافته‌ای است که طی چهار دهه اخیر بعنوان الگوی موفق برای بسیاری از کشورهای در حال توسعه به شمار رفته است. علی‌رغم کمبود منابع طبیعی و دارا بودن کمترین مساحت (۱۰۰,۲۱۰ کیلومتر مربع) در میان کشورهای گروه ۲۰، چهارمین اقتصاد بزرگ آسیا و دوازدهمین در دنیاست. اقتصاد موفق آن الگویی برای بسیاری از کشورهای در حال توسعه است. یکی از اعضای سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD) می‌باشد و توسط بانک جهانی جزو اقتصادهای دارای درآمد بالا و از دیدگاه صندوق بین‌المللی پول و سیا به‌عنوان یکی از اقتصادهای پیشرفته طبقه‌بندی شده است.

در سال ۱۹۹۶ عضو «سازمان همکاری اقتصادی و توسعه» (پیمانی برای رشد اقتصادی بیشتر) شد. علیرغم آنکه همانند بسیاری دیگر از همسایه‌های آسیایی خود، متحمل بحران اقتصادی سال ۱۹۹۷ آسیا شد؛ اما توانست پس از یک ترمیم سریع به رشد خود به سوی تبدیل شدن به یکی از قدرت‌های عمده اقتصادی جهان ادامه دهد. کره جنوبی به‌واسطه شرکت‌های چندملیتی با فناوری پیشرفته، مانند سامسونگ و هیوندای-کیا و ال‌جی، هفتمین صادرکننده بزرگ جهان بشمار می‌رود.

بر اساس دیدگاه بانک جهانی، توسعه موفق کره به‌چندین عامل کلیدی از قبیل تخصیص بهینه نهاده‌ها براساس مزیت نسبی ایستا، طرح سیاستگذاری مشوق‌های بی‌طرفانه، رقابت بین‌المللی، بازارهای نسبتاً رقابتی عوامل تولید، محیط باثبات اقتصاد کلان، اختلال قیمتی نسبتاً اندک و سرمایه‌گذاری وسیع در آموزش و سلامت ربط داده می‌شود. در حوزه تجربی، بیشتر اقتصاددانان، معتقدند عملکرد عالی اقتصاد کره در اواخر دهه ۱۹۶۰ عمدتاً به‌دلیل فشارهای رقابتی بود که به‌واسطه آزادسازی تجاری و منطقی‌سازی نرخ بهره ایجاد شد.

طی مراحل اولیه توسعه اقتصادی، قلمرو مداخله دولت به تخصیص سلیقه‌ای اعتبار مالی، ملی کردن صنایع راهبردی و تاکتیک‌های انتخاب صنایع گسترش یافت. طرفداران مداخله دولت، معتقدند گسترش صادرات کره به دلیل حمایت دولت از برنامه‌های اقتصادی پنج‌ساله و ارائه مشوق‌های صادراتی مالی و بودجه‌ای و موانع تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای بر واردات، صورت پذیرفت. همچنین سیاست‌هایی که در کره اجرا شد، مولدتر از سیاست‌هایی بود که در سایر اقتصادهای در حال توسعه به‌اجرا درآمد. کره از حیث انضباطی که دولت بر بنگاه‌های خصوصی اعمال می‌کرد با بیشتر کشورهای در حال توسعه تفاوت داشت.

کره جنوبی طی دهه اخیر از شرکای مهم ایران از منظر بازاری برای محصولات و فراورده‌های نفتی ایران و همچنین تامین نیازهای وارداتی در ماشین‌آلات، دستگاه‌ها و قطعات آنها و همچنین دستگاه‌های برقی و الکترونیکی بوده است. با تشدید تحریم‌ها، سطح روابط تجاری بین دو کشور به حداقل ممکن رسیده است. در این گزارش پس از بررسی اجمالی سیاست‌های اقتصادی و تجاری کره جنوبی، وضعیت تجارت این کشور با جهان و تجارت دو جانبه با ایران مورد تحلیل قرار گرفته و در پایان به جایگاه این کشور در تجارت ایران و امکان جایگزینی شرکای دیگر بجای کره جنوبی در شرایط تحریمی پرداخته می‌شود.

گروه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی خارجی		
صفحه: ۶	تاریخ: مهر ۱۳۹۹	
ویرایش اولیه - غیر قابل انتشار		موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

۲- سیاستهای اقتصادی و تجاری کره جنوبی

۲-۱- سیاستهای اقتصادی کره جنوبی

دولت‌مردان کره جنوبی در دهه ۱۹۶۰ برای عبور از اقتصاد جنگ‌زده آن زمان، نقشه صنعتی‌سازی کشور را در سر می‌پروراندند که به صورت مرحله به مرحله از صنایع ساده و سنگین تا صنایع پیشرفته و پیچیده را در بر می‌گرفت و زیربنای حرکت و اعتلای آن بر تولید بنا شده بود. سیاست‌گذاران با طراحی برنامه‌ای در کنار رعایت اصول اقتصاد بازار و ایجاد مزیت رقابتی در صنایع پیشران، حضور و حمایت هوشمندانه دولت را هم ایجاد نمودند. زمینه اصلی مداخله دولت در کره جنوبی، پدید آوردن یک نظام اقتصادی مستقل بود. توسعه صنعت و فناوری در کره پس از طی سه مرحله، یعنی جهش بین سال‌های ۱۹۶۲ و ۱۹۷۳، مرحله پیشبرد صنایع سنگین و شیمیایی بین سال‌های ۱۹۷۳ و ۱۹۷۹ و مرحله آزادسازی از ۱۹۷۹ به بعد حاصل آمده است. با توجه به اینکه هدف سیاست‌گذاران ایجاد مزیت رقابتی در بخش‌های خاص بود، آن‌ها با انتخاب صنایع پیشران و حمایت از آنها مسیر توسعه را پیمودند.

در واقع دولت توسعه‌گرای کره برای توسعه مبتنی بر صنعت و فناوری، سیاست‌های زیر را در پیش گرفت:

۱- انتخاب بخش‌های خاص و ارائه کمک‌های مختلف به آن‌ها،

۲- جلوگیری از رقابت شدید میان بخش‌ها،

۳- سوق دادن بخش خصوصی به ایجاد بنگاه‌های بزرگ،

۴- مدیریت مصرف خصوصی به منظور انباشت سرمایه

۵- مداخله در بازار اعتبارات و هدایت آن‌ها به سوی بخش‌های خاص.

بررسی‌ها نشان می‌دهد که کره جنوبی با داشتن یک برنامه راهبردی منسجم و مستحکم توسعه مبتنی بر صنعت و فناوری و تکیه خاص بر تولید که نقش اساسی در بومی سازی فناوری دارد توانسته است جایگاه مطلوبی را در مناسبات اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی کسب نماید. این کشور با تمرکز بر پنج بخش استراتژیک شامل فولاد، پتروشیمی، خودرو، کشتی‌سازی و فناوری اطلاعات و ارتباطات توانست این بخش‌ها را به سطح بالایی از فناوری برساند؛ به نحوی که در رتبه‌بندی‌های جهانی در هر یک از این بخش‌ها جزو بهترین‌ها باشد.

۲-۲- سیاستهای تجاری کره جنوبی

بررسی تجربه کره جنوبی در توسعه صنعتی نشانگر گذار از اقتصاد عوامل محور (طی دهه ۱۹۶۰) به اقتصاد مبتنی بر نوآوری (در دهه ۱۹۹۰) با تکیه بر اجرای سیاست‌های توسعه صنعتی است. این سیاست‌ها در شش دوره به شرح زیر قابل آرایه است:

۲-۲-۱- دوره ۱۹۴۵-۱۹۵۹، سیاست جایگزینی واردات و جذب کمک‌های خارجی

در این دوره کمک‌های خارجی یکی از منابع اصلی تامین مالی دولت و فعالیتهای اقتصادی را تشکیل می‌داد. تاسیس آژانس بازسازی کره توسط سازمان ملل متحد در سال ۱۹۵۰ از نقاط عطف این مقطع زمانی

است. ارزش دولتی به‌طور عمده (۷۳ درصد) از طریق اخذ کمک‌های خارجی، ۷ درصد توسط وام و ۲۰ درصد از سایر منابع تامین می‌شود. صنایع فرآوری سبک با کمک‌های خارجی جذب شده در حوزه کالاهای مصرفی با تاکید بر صنایع آرد، شکر، پنبه‌بافی، سیمان و کود شیمیایی راه‌اندازی شد. در این دوره لزوم اتخاذ راهبرد جایگزینی واردات با هدف حمایت از صنایع مصرفی و منابع ارزی مطرح گردید. کسری تراز تجاری نیز به دلیل افزایش واردات ماشین‌آلات شدت یافت و در نهایت تعرفه‌های بالا و سهمیه‌بندی واردات توسط دولت اعمال گردید. دوره ۱۹۶۱-۱۹۷۲، توسعه صنایع سبک صادرات محور از طریق اعمال سیاست توسعه صادرات

در این دوره قوانینی از قبیل قانون توسعه صادرات، قانون آژانس توسعه تجارت کره، قانون توسعه صادرات صنایع پیچیده، قانون تجارت، قانون بیمه صادرات و قانون بانک صادرات - واردات کره با هدف توسعه صادرات به تصویب رسید. همچنین ابزارهای اصلی سیاستگذاری مشتمل بر ابزارهای مالیات و سرمایه‌گذاری، فرآیندهای گمرکی، بازپرداخت عوارض گمرکی برای واردات مواد خام، اعطای امتیازات مالی برای صادرات مناطق صنعتی، نرخ‌های بهره ترجیحی و امکان گشایش L/C محلی جهت حصول اطمینان از عرضه کالاهای اولیه و واسطه‌ای و در نهایت اقدامات ترجیحی برای کنترل نرخ ارز اعمال شد. صنایع کلیدی این دوره منسوجات، کلاه‌گیس، چوب، کفش، سیمان، فولاد و ماشین‌آلات بودند. توسعه پارک‌های صنعتی صادراتی و توسعه مجتمع‌های صنعتی اولسان از جمله اولویت‌های اصلی برنامه‌های توسعه صنایع به شمار می‌روند.

۲-۲-۲- دوره ۱۹۷۳-۱۹۷۹، توسعه صنایع سنگین صادرات‌گرا

در این دوره با توجه به توسعه صنایع سنگین و شیمیایی صادرات‌گرا وابستگی صنایع صادراتی کاربر به مواد و کالاهای تولید شده به وسیله صنایع سنگین و شیمیایی تشدید شد. این رشد تقاضا برای واردات، به گسترش سریع کسری تراز تجاری منجر گردید. جایگزینی واردات صنایع شیمیایی و سنگین با محدودیت بازار داخلی مواجه شدند و لذا اتخاذ رویکرد توسعه صادرات در این صنایع امری ضروری می‌نمود. صنایع کلیدی این دوره پتروشیمی، فولاد، ماشین‌آلات و صنایع موتوری بودند و راه‌اندازی مناطق آزاد صادراتی، راه‌اندازی مجتمع صنعتی جنوب شرق و تعیین مناطق ویژه توسعه صنایع محلی از عمده‌ترین رویکردهای صنعتی طی این مقطع زمانی بود. همچنین، سیاست‌های آمایشی از قبیل راه‌اندازی پارک‌های صنعتی بزرگ (به ویژه در حوزه صنایع سنگین و شیمیایی) و راه‌اندازی منطقه متروپل سنول سرلوچه کار دولت قرار گرفت.

۲-۲-۳- دوره ۱۹۸۷-۱۹۸۰، عقلایی‌کردن صنایع

در این دوره به سبب مداخله دولت در صنایع شیمیایی و سنگین مشکلاتی از جمله رشد ناهمگون سرمایه‌گذاری ایجاد شد، به‌گونه‌ای که کارآفرینان بخش خصوصی بدون ارزیابی دقیق از دورنمای کسب و کار، منحصرأ با هدف بهره‌جویی از حمایت دولت به این صنایع روی آوردند. استقراض و سرمایه‌گذاری عظیم در صنایع پربازده موجب تشدید وخامت وضعیت مالی بسیاری از بنگاه‌ها گردید. از طرف دیگر در عرصه بین‌المللی نیز تغییراتی

حادث شد. صنایع سنگین و شیمیایی به دلیل غفلت از شوک نفتی دهه ۷۰ و متعاقباً رکود اقتصاد جهانی، در تامین مایحتاج انرژی خود با تنگناهای متعددی روبرو شدند.

عدم برخورداری از منابع انرژی بومی نیز به تشدید این روند منجر گردید. صنایع عمده این بازده زمانی، صنایع نیمه‌رسانه، الکترونیک و موتورها بودند. راه‌اندازی پارک‌های کشاورزی و صنعتی در دستور کار قرار گرفتند و بر راه‌اندازی این پارک‌ها در مناطق کمتر توسعه‌یافته تاکید ویژه‌ای صورت پذیرفت. به سبب شروع انتقادات به شکست سیاست‌های دولت در این دوره، اعمال تغییر به موقع سیاست‌های دولتی در حوزه صنایع سنگین و شیمیایی سبب شد تا صنایع این کشور از بحران عمیق اقتصاد جهانی نجات‌یافته و به رشد خود ادامه دهند. مداخلات وسیع دولت موجب تمرکزگرایی در اقتصاد این کشور شد.

۲-۲-۴- دوره ۱۹۹۰-۱۹۸۷، توسعه صنایع با فناوری بالا

اهم قوانینی که در این دوره زمانی به تصویب رسیدند قانون آمایش صنعتی، قانون توزیع صنایع، قانون کنترل میزان بهره‌برداری از زمین‌های موجود، قانون موارد ویژه حمایت از مجتمع‌های فنی و صنعتی و قانون موارد خاص بودند. سیاست‌هایی در راستای تمرکز بر فعالیت‌های بخش خصوصی در نیمه اول این دوره اجرا شد و در نیمه دوم بازنگری‌هایی در صنایع مطابق با دستورالعمل صندوق بین‌المللی پول به انجام رسید. این برهه زمانی به عنوان مرحله شتاب توسعه صنعتی کره مطرح می‌شود که در آن صنایع کلیدی از قبیل نرم‌افزار با تاکید بر خدمات، صنایع نیمه رساناها و طرح‌های اتوماسیون محور فعالیت‌های صنعتی کشور بود. ارتقای فضای کسب و کار، توسعه پارک‌های فناوری، از جمله اهداف اصلی کشور در حوزه صنعت کشور بود. تنوع بخشی به انواع مناطق، تسهیل قوانین و مقررات مناطق، تغییر نام پارک‌های صنعتی و تسهیل رویه‌های توسعه از جمله اصلی‌ترین سیاست‌های آمایشی طی این دوره زمانی قلمداد می‌شود.

۲-۲-۵- دهه ۲۰۰۰، تنوع آمایش صنعتی

طی این دهه صنایع کلیدی کره را صنایع اطلاعات و ارتباطات (ICT)، زیستی و صنعت بازی تشکیل می‌دادند. سیاست‌های اعمال شده در بخش صنعت عمدتاً پیرامون ارتقای صنایع دانش بنیان و تبدیل شدن به اقتصادی مبتنی بر نوآوری و توسعه متوازن بخش‌های مختلف بود. این دهه مرحله رشد و بسط توسعه صنعتی قلمداد می‌شود که طی آن پارک‌های صنعتی‌های-تک، پارک‌های صنعتی فرهنگی، مناطق سرمایه‌گذاری خارجی و زیست‌پارک‌ها و پارک‌های هایتک در آن رشد قابل توجهی یافتند.

قانون تجدیدنظر در توزیع صنایع، قانون ارتقای صنایع فرهنگی، قانون برنامه‌ریزی و بهره‌برداری از زمین‌های کشور اصلی‌ترین خوشه‌های تخصصی، حمایت از اقتصاد دانش بنیان و خوشه‌سازی و بهبود رقابت‌پذیری پارک‌های موجود به مرحله اجرا درآمد.

۳-۲- نقش دولت در کشور کره جنوبی

دولت نقش موثر در روند توسعه کره جنوبی ایفا کرد و این نقش در دوره‌های مختلف توسعه کشور حسب شرایط متفاوت بوده است که به اختصار بدان پرداخته می‌شود:

۳-۲-۱- دهه ۱۹۶۰، توسعه صنایع سبک صادرات‌گرا

دولت در این دوره با تصویب قوانین تسهیل‌گر صادراتی با ابزارهایی از جمله مالیات مستقیم و اعطای امتیازات گمرکی و حمایت‌های مالی و نیز توسعه پارک‌های صنعتی صادراتی به فرآیند توسعه صنعتی و تجاری این کشور کمک نمود.

۳-۲-۲- دهه ۱۹۷۰، توسعه صنایع سنگین و شیمیایی با رویکرد صادراتی

در این دوره دولت با تصویب قوانینی با تمرکز بر توسعه صادرات صنایع سنگین و شیمیایی (HCI)، توسعه صنایع محلی، ارتقای توسعه مجتمع‌های صنعتی و در نهایت راه‌اندازی و تاسیس مناطق آزاد صادراتی فرآیند و توسعه صنعتی این کشور را ارتقا بخشید.

۳-۲-۳- دهه ۱۹۸۰، تعدیل ساختار صنعتی

طی این دهه دولت با تعدیل صنایع سنگین و شیمیایی، راه‌اندازی پارک‌های کشاورزی و صنعتی و راه‌اندازی صنایع فناورانه در این زمینه نقش آفرینی نمود.

۳-۲-۴- دهه ۱۹۹۰، شتاب توسعه صنعتی

طی این دهه تجدید ساختار صنایع طبق دستورالعمل صندوق بین‌المللی پول انجام شد. فضای کسب و کار ارتقا یافت و پارک‌های فناوری، توسعه قابل توجهی را تجربه نمود. از طرف دیگر، رویه‌های توسعه تسهیل شد و قوانین آمایشی مورد بازبینی و تجدیدنظر قرار گرفت.

۳-۲-۵- دهه ۲۰۰۰، تنوع آمایش صنعتی

طی این دهه صنایع دانش بنیان و هایتک به عنوان محورهای توسعه صنعتی مورد توجه قرار گرفت و تلاش گردید در بخش‌های مختلف زنجیره ارزش، توسعه متوازی ایجاد گردد. ایجاد خوشه‌های تخصصی و جذب سرمایه‌گذاری خارجی به مناطق ویژه نیز در دستورکار دولت قرار گرفت.

۳-۲-۶- خلاصه اقدامات دولت در فرآیند توسعه صنعتی

حمایت‌های تعرفه‌ای و مالی از بنگاه‌های اقتصادی به ویژه بزرگ مقیاس، سرمایه‌گذاری در بنگاه‌های ناکارآی بخش خصوصی و بازسازی و فروش آن‌ها، کنترل و تخصیص ارز به واردات نهاده‌های صنعتی پیشرو و کنترل و هدایت سرمایه‌گذاری خارجی به بخش‌های کلیدی. طی دهه ۶۰ تا اواسط دهه ۱۹۷۰، سیاست دولت بر پایه توسعه صادرات بود.

از سوی دیگر، بنگاه‌ها استراتژی سودبردن از نیروی کار ارزان، بهره‌گیری از صرفه‌های مقیاس و ارتقای میزان صادرات را تعقیب می‌نمودند. صنایع کلیدی طی این دوره منسوجات، کفش، پوشاک و صنایع الکترونیک

بود. از اواسط دهه ۱۹۷۰ تا اواخر این دهه، استراتژی بخش خصوصی عمدتاً تنوع بخشی به صادرات بود و دولت نیز اعطای مشوق‌هایی برای صنایع سنگین و شیمیایی را دنبال می‌نمود. صنایع کلیدی این دوره فولاد، اتومبیل و کشتی‌سازی بودند که با صنایع غالب دهه قبل، تفاوت ماهوی داشت.

در دهه ۱۹۸۰، استراتژی توجه بیشتر به تقاضای داخلی و تنوع بخشی محصولات دنبال گردید و دولت نیز سیاست تعدیل صنایع سنگین و شیمیایی و ارایه راهکار برای صنایع افول یافته را تعقیب می‌کرد. ماشین‌آلات، قطعات هایتک و محصولات واسطه‌ای صنایع کلیدی این دوره بودند. در دهه ۱۹۹۰ سیاست اصلی دولت در حوزه تخصص‌گرایی، کاهش قدرت اقتصادی مجتمع‌های صنعتی متمرکز بود و بنگاه‌ها نیز از استراتژی بازیابی مجدد مقررات زدایی و استقلال از دولت تبعیت می‌کردند. صنایع های تک، تحقیق و توسعه و نرم افزار اصلی ترین صنایع در این دهه به شمار می‌رفتند. طی دهه ۲۰۰۰ بنگاه‌ها در صدد هموار نمودن کسب و کارها بودند و دولت نیز از اتخاذ یک برنامه قاطعانه برای بازسازی مجدد شرکت‌ها حمایت می نمود. صنایع ICT، نرم افزار و خدمات اصلی ترین صنایع این کشور بشمار می‌رفت.^۱

بطور کلی می‌توان گفت این کشور از سال‌های دهه ۱۹۶۰ با الگوهای مبتنی بر جایگزینی واردات (با هدف توسعه صادرات) و با اتکا به بازارهای صادراتی آغاز نمود و در ادامه با یک چرخش سیاستی در دهه ۷۰ از سیاست‌های توسعه صادراتی بهره‌گیری نمود. همچنین با الگوبرداری از تجربه ژاپن به تاسیس شرکت‌های بزرگ جائبول روی آورد و سعی نمود که به الگوهای ساخت داخل عمق بخشد. در ادامه در دهه ۱۹۹۰ از مرحله OEM (ساخت) و ODM (طراحی) عبور نموده و به مرحله OBM (خلق برند) رسید. همچنین در تشکیل زنجیره‌های ارزش و تخصصی سازی عمودی (VSI) یکی از نمونه‌های موفق آسیایی است که توانسته به زنجیره ارزش جهانی متصل گردد و پیمانکارانی دائمی برای حوزه‌های مورد نظر خود بیابد.

۳- وضعیت اقتصادی کره جنوبی

کره جنوبی دارای اقتصادی قدرتمند با درآمد بالا و بازار توسعه یافته می‌باشد که بواسطه این مشخصات اقتصاد این کشور به ببر آسیا معروف است. همانطور که اشاره شد اقتصاد این کشور از اوایل سال ۱۹۶۰ تا اواخر ۱۹۹۰، سریع ترین رشد را در بین اقتصاد کشورهای دنیا داشته است و تا سال ۲۰۰۰ نیز جزو سریع ترین اقتصادها بوده و همچنان هست. سرعت فوق العاده رشد اقتصاد این کشور را بسیاری به رود هان در کره جنوبی نسبت می‌دهند.

^۱ - گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس، دفتر مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین

گروه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی خارجی			
صفحه: ۱۱	تاریخ: مهر ۱۳۹۹	ویرایش اولیه - غیر قابل انتشار	موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

در سال ۲۰۱۹ با میزان تولید ناخالص داخلی (GDP) به ارزش ۱۶۵۵ میلیارد دلار حائز رتبه یازدهم اقتصاد جهان شد. در زمینه مصرف سوخت‌های فسیلی، ۸۵ درصد نیاز این بخش همچنان از منطقه خاورمیانه تأمین و در عین حال کره جنوبی پنجمین کشور مصرف کننده ذغال سنگ در سطح جهان است.

کره جنوبی کشوری است که بیش از هر چیز به دلیل پیشرفت‌های اقتصادی سریع خود، نزد سایر ملل جهان (به خصوص کشورهای در حال توسعه) شناخته شده و توانسته است طی مدت کوتاهی (از ابتدای دهه ۱۹۶۰) بعنوان یکی از (ملل نسل اول تازه صنعتی شده شرق آسیا، کره جنوبی، سنگاپور، هنگ کنگ و تایوان) از گروه کشورهای عقب مانده جدا شده و ادعای ورود به کشورهای توسعه یافته را داشته باشد. این در حالی است که امروزه اقتصاد موفق کره جنوبی الگویی برای بسیاری از کشورهای در حال توسعه است و در همین راستا سنول، پایتخت این کشور یکی از ۱۰ شهر برجسته اقتصادی و مالی جهان به شمار می رود.

از طرفی، سهم بخش‌های مختلف اقتصادی کره جنوبی در اقتصاد این کشور، شامل بخش کشاورزی ۱،۹۶ درصد، صنایع ۳۵،۹ درصد و بخش خدمات، ۶،۷۲ درصد تولید ناخالص داخلی آن است. صنایع عمده کره جنوبی صنایعی نظیر کشتی‌سازی، صنعت تولید فولاد، صنایع خودروسازی، تولید وسایل الکترونیکی و گوشی تلفن همراه دو شرکت سامسونگ و ال جی، تولید نیمه‌هادی‌ها و همچنین صادرات محصولات تکنولوژی و فناوری اطلاعات و ارتباطات راه دور (ICT) است. بهبود وضع اقتصادی این کشور در سال ۲۰۱۹ میلادی همچنان ادامه دارد هر چند که نرخ رشد اقتصادی آن به دلیل کاهش نیروی کار و سرمایه‌گذاری متوسط، آهسته‌تر گردیده است. در این میان رفع نابرابری درآمدها و اشتغال زایی، مهم ترین سیاست‌های اقتصادی کره جنوبی است.

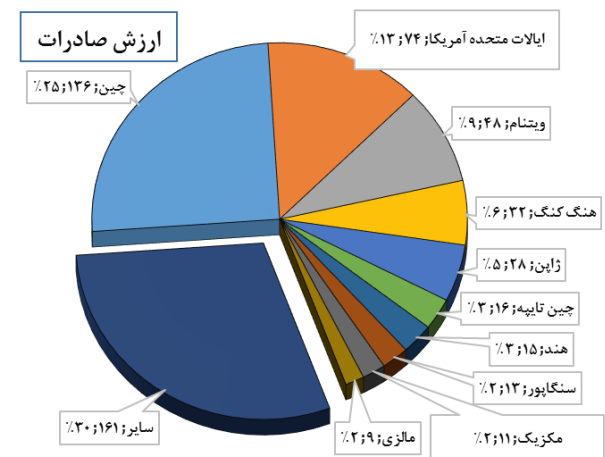
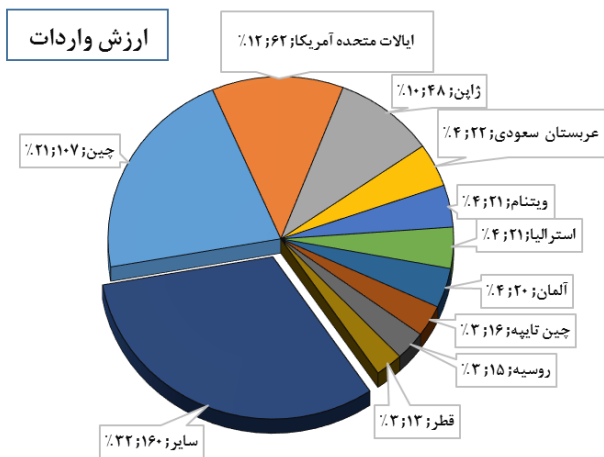
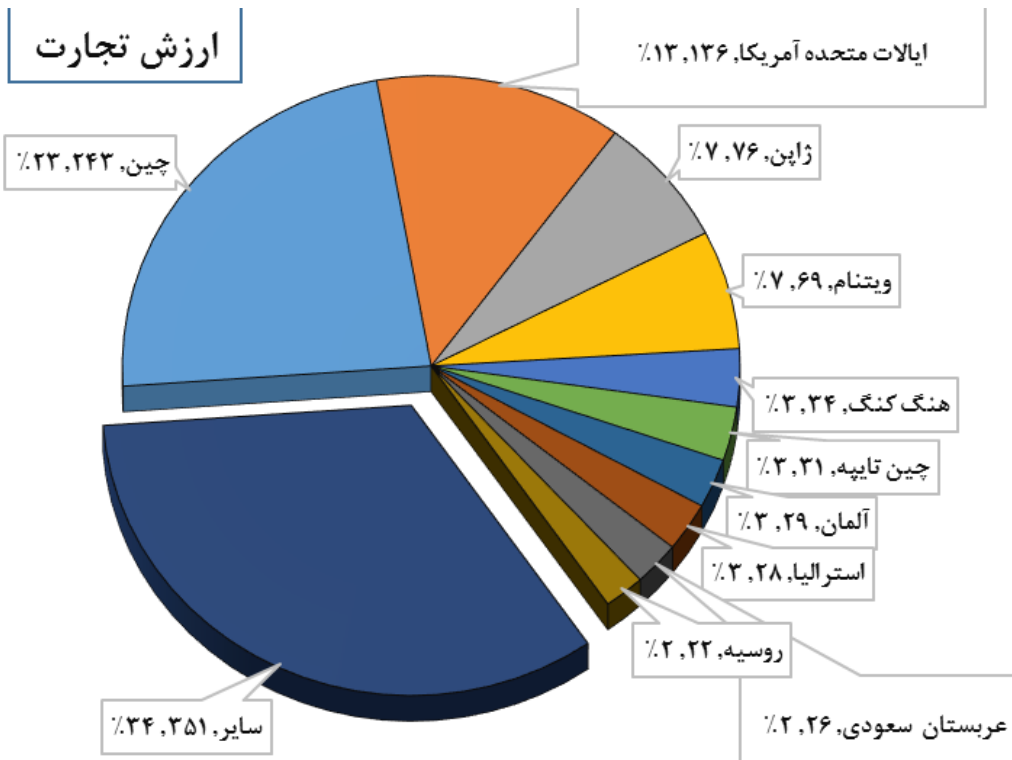
۴- آخرین وضعیت روابط تجاری کره جنوبی با جهان

بر اساس آمار مرکز تجارت بین‌الملل، در سال ۲۰۱۹، کل ارزش تجارت کالا و خدمات کره جنوبی بالغ بر ۱۲۷۵ میلیارد دلار بود که ۱۰۴۵ میلیارد آن مربوط به تجارت کالایی و مابقی (۲۲۸ میلیارد دلار) مربوط به خدمات بوده است. از کل ۲۲۸ میلیارد دلار تجارت خدمات، ۱۲۶ میلیارد دلار به صادرات و ۱۰۲ میلیارد دلار به واردات اختصاص داشته است.

از کل ارزش تجارت کالایی کره جنوبی در سال ۲۰۱۹ (بالغ بر ۱۰۴۵ میلیارد دلار)، ۵۲ درصد (۵۴۲ میلیارد دلار) مربوط به صادرات و مابقی (۵۰۳ میلیارد دلار) مربوط به واردات بوده است. اگرچه در ۵ سال اخیر (۲۰۱۹-۲۰۱۵) از رشد ۵ درصد در صادرات و واردات به جهان برخوردار بوده است، اما در سال آخر (۲۰۱۹) نسبت به سال قبل، افت ۳ درصدی در تجارت را تجربه نموده است. بررسی شاخص تمرکز شرکای تجاری کره جنوبی نشان می‌دهد که این کشور هم در صادرات و هم در واردات بسیار متنوع هست.

نمودار ۱: شرکای عمده تجاری کره جنوبی - سال ۲۰۱۹

به ترتیب شریک جاری، ارزش تجارت (میلیارد دلار) و سهم از کل تجارت کره جنوبی (درصد)

ماخذ: <https://www.trademap.org/Index.aspx>

اقلام عمده تجاری کشور کره جنوبی در جدول زیر ارائه شده است؛ حدود ۱۴/۶ درصد از صادرات مربوط به مدارهای الکترونیکی مجتمع و همچنین ۱۳/۹ درصد واردات کشور مذکور نفت و روغن‌های نفتی و معدنی حاصل از مواد قیری خام است.

جدول ۱: اقلام عمده تجاری کره جنوبی سال ۲۰۱۹

تجارت	ردیف	گروه کالای (HS چهار رقمی)	شرح کالا	ارزش (میلیارد دلار)	سهم (درصد)
وارداتی	۱	۲۷۰۹	نفت و روغن‌های نفتی و معدنی حاصل از مواد قیری خام	۷۰,۲	۱۳,۹
	۲	۸۵۴۲	مدارهای الکترونیکی یکپارچه قطعات آن	۳۵,۷	۷,۱
	۳	۲۷۱۱	گاز و هیدروکربن های گازی	۲۴,۲	۴,۸
	۴	۲۷۱۰	روغن های نفتی حاصل از مواد معدنی قیر (غیر خام)	۱۷,۲	۳,۴
	۵	۲۷۰۱	ذغال سنگ بریکت، سوخت های جامد مشابه تولید شده از زغال سنگ	۱۴,۱	۲,۸
صادرات	۱	۸۵۴۲	مدارهای الکترونیکی مجتمع و قطعات آن	۷۹,۱	۱۴,۶
	۲	۸۷۰۳	اتومبیل های موتور و سایر وسایل نقلیه موتوری	۴۰,۵	۷,۵
	۳	۲۷۱۰	روغن های نفتی حاصل از مواد معدنی قیر (غیر خام)	۳۹,۲	۷,۲
	۴	۸۷۰۸	قطعات و لوازم جانبی تراکتور، وسایل نقلیه موتوری برای حمل و نقل ده نفر یا بیشتر	۱۹,۰	۳,۵
	۵	۸۵۱۷	مجموعه های تلفن ، از جمله تلفن برای شبکه های تلفن همراه یا سایر شبکه های بی سیم	۱۷,۹	۳,۳

ماخذ: <https://www.trademap.org/Index.aspx>

۵- روابط تجاری دو جانبه کره جنوبی و ایران

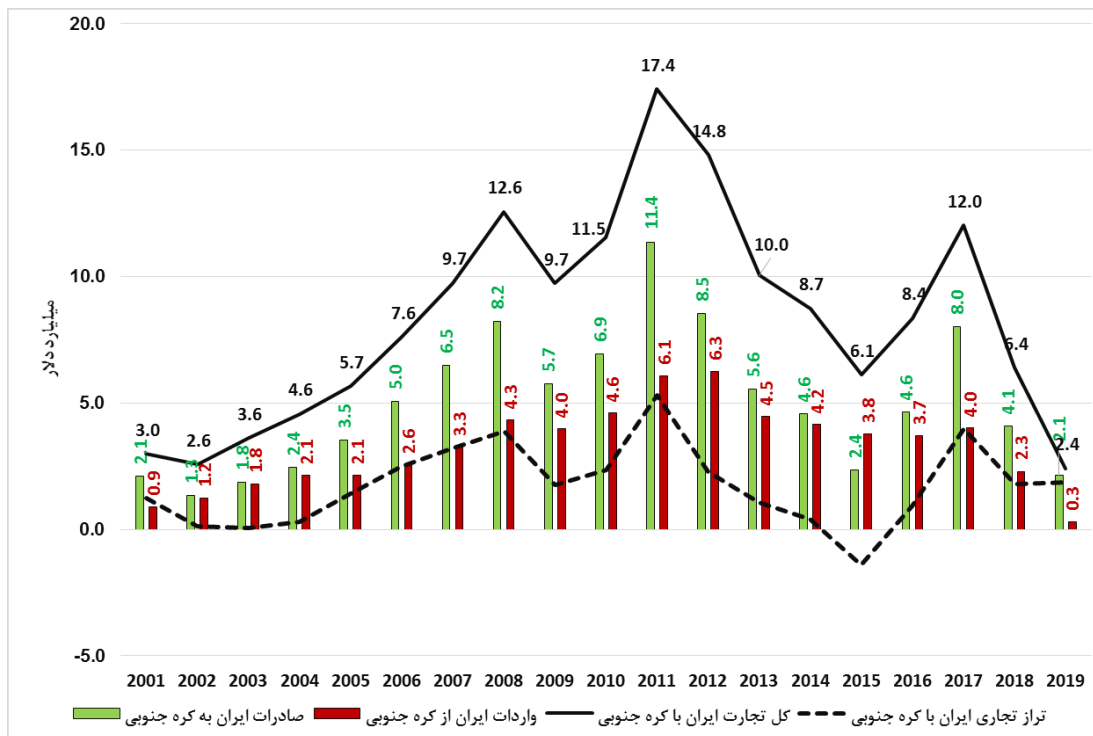
طی سالیان اخیر، ایران سومین بازار بزرگ محصولات کره‌ای در خاورمیانه بوده است و همچنین نقش موثری در تامین انرژی این کشور داشته است. روابط دیپلماتیک بین ایران و کره جنوبی از سال ۱۹۶۲ میلادی برقرار شد. نزدیک به ۱۳ سال بعد یعنی در نوامبر سال ۱۹۷۵ میلادی (آبان ماه سال ۱۳۵۴ شمسی) اولین کمیسیون مشترک اقتصادی و فنی دو کشور برگزار و متعاقب آن همکاری‌های تجاری و بازرگانی در زمینه‌های نساجی، شیلات، مخابرات، صنایع خودروسازی، لاستیک، نفت، گردشگری آغاز شد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی، اگرچه کره جنوبی از نخستین کشورهایی بود که نظام جمهوری اسلامی را به رسمیت شناخت، اما

توسعه روابط تجاری بین دو کشور نزدیک به یک دهه به طول انجامید. افزایش همکاری‌های دوجانبه بین تهران- سئول همزمان با پایان جنگ تحمیلی بود و به سمت همکاری‌های فنی و صنعتی سوق یافت.

۵-۱- تجارت دوجانبه ایران و کره جنوبی طی دو دهه اخیر

پس از اتمام جنگ تحمیلی تا پیش از تشدید تحریم‌ها در سال ۲۰۱۲، کره جنوبی تا سطح چهارمین شریک تجاری ایران ارتقاء یافت. بر اساس گزارش گمرک کشور از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۶ کشور کره جنوبی همواره جایگاه سوم مهمترین مبادی وارداتی ایران و از سال ۱۳۹۵ تا ۱۳۹۷ جزء پنج مقصد اول صادراتی کشور بود. همچنین در سال ۲۰۱۱ ارزش مبادلات تجاری دو کشور به ۱۷ میلیارد دلار رسید. این رقم بالاترین میزان تجارت در تاریخ همکاری‌های تجاری بین دو کشور محسوب می‌شود که در اثر آن، ایران از مازاد تراز تجاری به میزان ۵/۳ میلیارد دلار برخوردار شده بود (نمودار ۲).

نمودار ۲: روند تجارت و تراز تجاری ایران و کره جنوبی

ماخذ: <https://www.trademap.org/Index.aspx> و محاسبات محقق

با نگاهی به ترکیب و نوع کالاهای صادراتی ایران به کره جنوبی مشخص می‌شود که در تمامی سال‌های همکاری تجاری دو کشور، بیش از ۹۵ درصد صادرات ایران به کره جنوبی مربوط به نفت و فرآورده‌های نفتی (فصل ۲۷ نظام طبقه بندی کالا) بوده است. با این وجود، طی دو دهه همکاری بدلیل حجم بالای صادرات

محصولات و فراورده‌های نفتی، تراز تجاری ایران با کره جنوبی در همه سال‌ها (بجز سال ۲۰۱۵ که افت شدید صادرات فراورده‌های نفتی در اثر تشدید تحریم‌ها تجربه شد) همواره به نفع ایران مثبت بوده است (نمودار ۲). در دوران تحریم نیز علی‌رغم محدودیت‌های شدید، سطح مبادلات تجاری دو کشور هرگز متوقف نشد به طوری که حتی در سال ۲۰۱۵، ارزش مبادلات دو کشور حدود شش میلیارد دلار بود. از همان زمان مسیر صادرات محصولات سنتی و معدنی ایران به کره جنوبی باز شد.

پس از انعقاد موافقتنامه برجام در سال ۲۰۱۵ و گشایش‌های ایجاد شده، حجم تجارت دو کشور از سال ۲۰۱۶ رو به افزایش گذاشت و به ۱۲ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۷ رسید که شامل ۸ میلیارد دلار صادرات و ۴ میلیارد دلار واردات بود و بدین ترتیب کره جنوبی در جایگاه ششم شریک تجاری ایران در صادرات و جایگاه سوم در واردات قرار گرفت. با خروج آمریکا از برجام و محدودیت‌های ایجاد شده پس از آن، انقباض شدید تجارت دوجانبه ایران و کره جنوبی را به دنبال داشت؛ بطوری که تجارت دوجانبه به ۲/۴ میلیارد دلار و پایین‌ترین سطح طی دهه اخیر رسید.

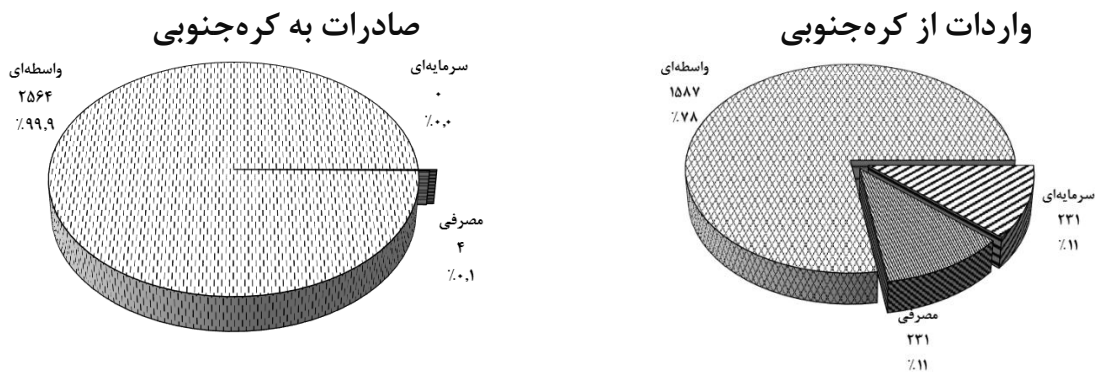
با توجه به ارتباط قوی تجاری کره جنوبی با ایالات متحده (بیش از ۶۲ میلیارد دلار در واردات و ۷۴ میلیارد دلار در صادرات در سال ۲۰۱۹)، در رابطه با سرمایه‌گذاری خارجی مستقیم (FDI) نیز، کره جنوبی ۳۸,۸ میلیارد دلار (سال ۲۰۱۷) در آمریکا سرمایه‌گذاری نموده که غالب آن در بخش قطعات خودرویی، ماشین‌آلات صنعتی، IT و نرم‌افزار و لوازم الکترونیکی است. در بخش سیاسی نیز ایالات متحده و کره جنوبی موضوعی واحد یعنی کره شمالی دارند. استراتژی تعامل آتی با کره شمالی که به امنیت ملی هر دو کشور وابسته است نیز می‌تواند یکی دیگر از مولفه‌های موثر بر روابط دو کشور باشد. لذا کره جنوبی در بازخورد تحریم‌های آمریکا، رویکرد سختگیرانه‌ای نسبت به گذشته در رابطه با ایران در پیش گرفت و سطح روابط تجاری خود را با ایران به حداقل ممکن کاهش داد.

در این رابطه از آنجایی که بیش از ۹۰ درصد تجارت کره جنوبی با ایران توسط شرکت‌های کوچک و متوسط آن کشور انجام می‌شود، در نتیجه این گروه بیشترین تاثیر را از تحریم‌ها پذیرفته‌اند. از ابتدای ژوئیه سال ۲۰۱۳ که تحریم‌های جدید ایالات متحده علیه ایران به اجرا گذاشته شد، بسیاری از تولیدکنندگان کوچک و متوسط کره‌ای در حوزه آهن، فولاد و قطعات خودرو از انجام تجارت با جمهوری اسلامی منع شدند. از آنجایی که کره جنوبی یکی از تامین‌کنندگان اصلی قطعات صنعتی، مجتمع‌های پالایشگاهی، پتروشیمی، نیروگاهی و زیرساختی و همچنین یکی از تامین‌کنندگان قطعات یدکی و مجموعه‌های اصلی خودرو بوده و از خریداران اصلی نفت خام و میعانات گازی و محصولات پتروشیمی ایران محسوب می‌شود، از این رو آثار محدودیت در تجارت این کشور با ایران، قابل اعتنا است.

۵-۲- ترکیب کاربردی و ساختار فناورانه تجارت ایران با کره جنوبی

ترکیب کاربردی کالاهای تجاری از لحاظ مصرفی، واسطه‌ای و یا سرمایه‌ای، ساختار تجارت و تولید کشورهای صادرکننده و واردکننده از نظر سطح و نوع نگاه به درآمدزایی کشور از مسیر صادرات و همچنین نوع نیازمندی‌های در تامین نیاز داخل و تولید صادراتی نشان می‌دهد. بررسی ترکیب کالایی تجارت ایران و کره جنوبی نشان می‌دهد که ۹۰ درصد واردات ایران از کره جنوبی مربوط به کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای بوده است و در مقابل تقریباً ۱۰۰ درصد کالاهای صادراتی را کالاهای واسطه‌ای تشکیل می‌دهد. (نمودار ۳)

نمودار ۳: ترکیب کاربردی تجارت ایران با کره جنوبی

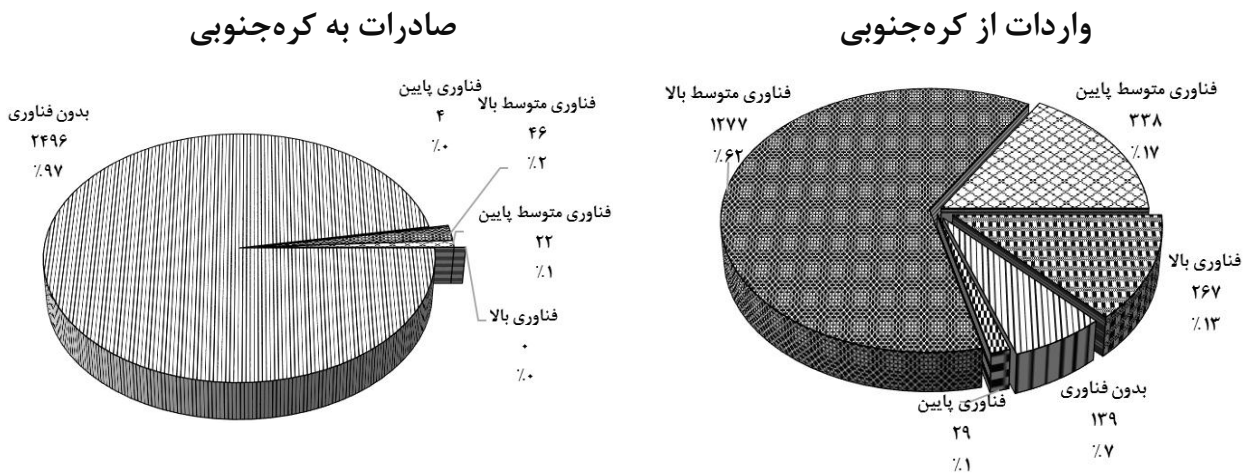

ماخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران (<https://www.irica.ir>) و محاسبات تحقیق

علاوه بر ترکیب کاربردی، ساختار فناوری کالاها نیز اهمیت دارد. ترکیب کالاهای وارداتی از لحاظ سطح فناوری کالاها به نوعی بیانگر اهمیت و نقش آفرینی کالاها در رشد و توسعه صنایع داخلی است. بررسی ساختار فناورانه واردات از کره جنوبی نشان می‌دهد که حدود ۷۵ درصد از واردات مربوط به کالاهای دارای سطح فناوری متوسط به بالا و همچنین فناوری بالا است که بیانگر کیفیت بالای کالاهای وارداتی از این کشور دارد. (نمودار ۴)

(۴)

نمودار ۴: ساختار فناوریانه تجارت ایران با کره جنوبی

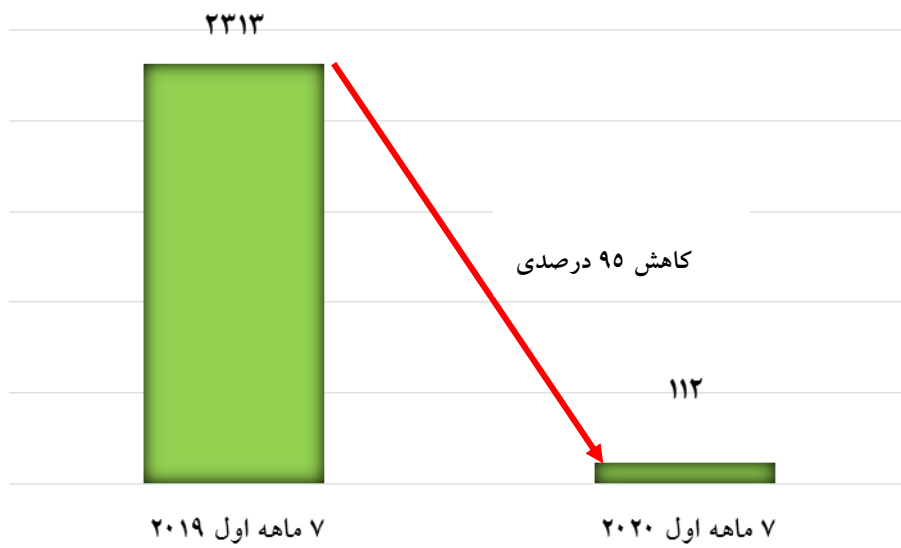

ماخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران (<https://www.irica.ir>) و محاسبات تحقیق

۵-۳- تجارت دوجانبه در سال ۲۰۲۰

کل تجارت (صادرات و واردات) ایران با کره جنوبی در هفت ماهه اول سال ۲۰۲۰ حدود ۱۱۲ میلیون دلار بوده که این میزان نسبت به مدت مشابه سال قبل (۲۰۱۹) با کاهش ۹۵ درصدی مواجه شده است (نمودار ۵).

نمودار ۵: تجارت ایران و کره جنوبی در هفت ماهه اول سال ۲۰۲۰ و ۲۰۱۹ (میلیون دلار)

ماخذ: <https://www.trademap.org/Index.aspx>

از رقم تجارت هفت ماهه اول سال ۲۰۲۰، حدود ۷ میلیون دلار مربوط به صادرات ایران به کره جنوبی و ۱۰۶ میلیون دلار مربوط به واردات ایران از کره جنوبی بوده که به ترتیب نسبت به مدت مشابه سال قبل ۹۹/۷ درصد و ۴۲/۱ درصد کاهش داشته‌اند (جدول ۲).

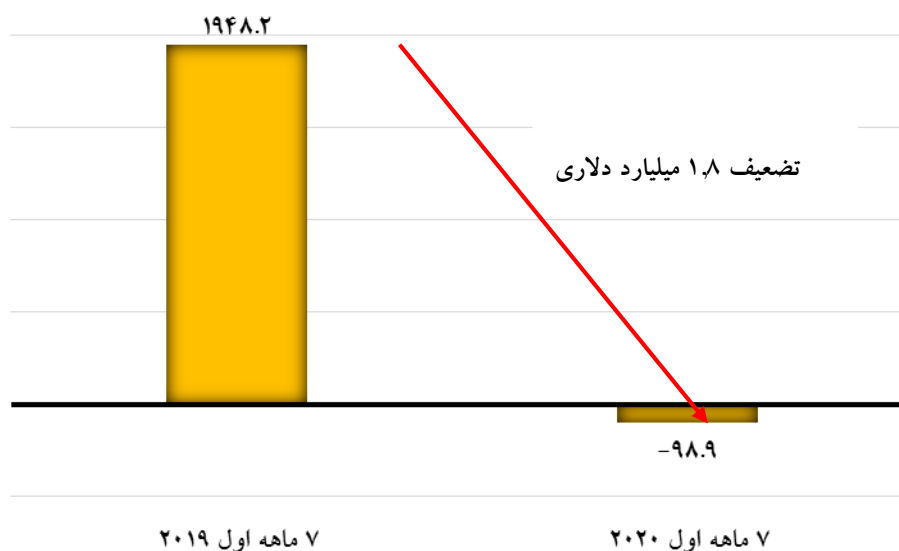
جدول ۲: تجارت ایران و کره جنوبی طی هفت ماهه اول سال ۲۰۲۰ و ۲۰۱۹ (میلیون دلار)

درصد تغییرات	هفت ماهه اول ۲۰۲۰	هفت ماهه اول ۲۰۱۹	
-۹۵	۶,۶۷	۲۱۳۰,۴	صادرات ایران به کره جنوبی
-۹۹/۷	۱۰۵,۵	۱۸۲,۲	واردات ایران از کره جنوبی
-۴۲/۱	۱۱۲	۲۳۱۳	تجارت ایران و کره جنوبی

ماخذ: <https://www.trademap.org/Index.aspx>

تراز تجاری ایران با کره جنوبی در هفت ماهه اول سال ۲۰۲۰ به شدت تضعیف شده (حدود ۱,۸ میلیارد دلار) و به ۹۸,۹ میلیون دلار رسیده است. این کاهش عمدتاً به علت کاهش بیشتر صادرات ایران به کره جنوبی (کاهش ۹۹/۷ درصدی) در مقایسه با کاهش واردات از آن کشور (کاهش ۴۲/۱ درصدی) بوده است (نمودار ۶)

نمودار ۶: تراز تجاری ایران با کره جنوبی در هفت ماهه اول سال ۲۰۲۰ و ۲۰۱۹ (میلیون دلار)

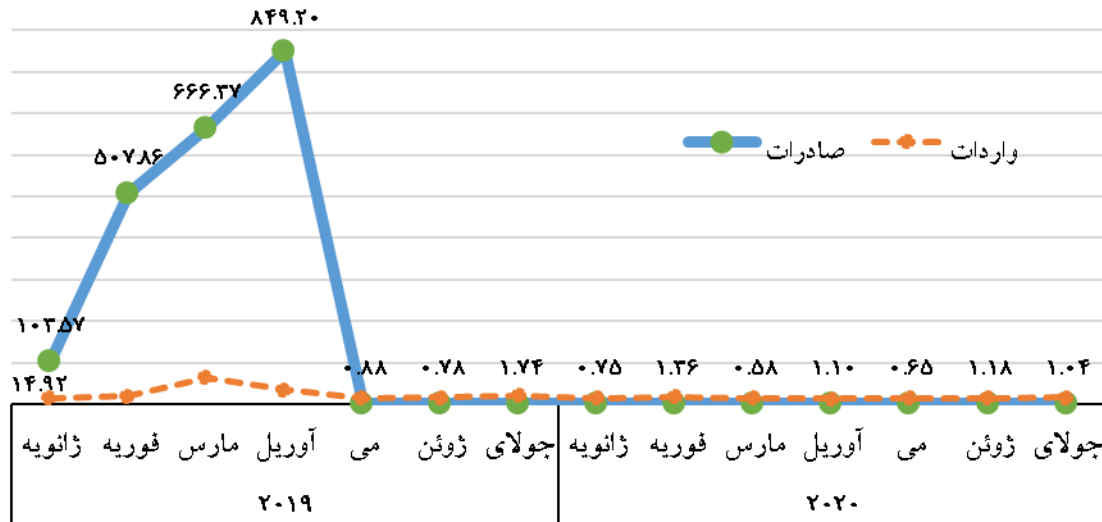
ماخذ: <https://www.trademap.org/Index.aspx>

۴-۵- روند تجارت ماهانه ایران و کره جنوبی

بررسی روند ماهانه ارزش صادرات ایران به کره جنوبی از ابتدای سال ۲۰۱۹ نشان می‌دهد، با وجود آنکه در ۴ ماه اول سال ۲۰۱۹ ارزش صادرات ایران به کره جنوبی بالاتر از ارزش واردات ایران از آن کشور بوده (۲۱۲۷ میلیون دلار در مقابل ۱۳۱ میلیون دلار) اما از می سال ۲۰۱۹ با کاهش ۹۹/۹ درصدی صادرات ایران به کره جنوبی در این ماه، ارزش صادرات از ارزش واردات کمتر شده و این روند تا پایان جولای ۲۰۲۰ ادامه یافته که علاوه بر تشدید شرایط تحریمی، شیوع ویروس کرونا نیز در نزول آن مزید بر علت شده است (نمودار

۷). همچنین بر اساس گزارش گمرک کشور، واردات از کره جنوبی در پنج ماهه اول سال ۱۳۹۹ به ۲۰۴ میلیون دلار و صادرات به ۱۴ میلیون دلار رسیده است.

نمودار ۷: روند ماهانه صادرات و واردات ایران و کره جنوبی از ابتدای سال ۲۰۱۹ تا پایان جولای سال ۲۰۲۰ (میلیون دلار)

ماخذ: <https://www.trademap.org/Index.aspx>

با توجه به جدول تجارت کالایی ایران و کره جنوبی به تفکیک کالاهای نفتی و غیر نفتی می‌توان نتیجه گرفت که عامل اصلی کاهش ۹۹/۸ درصدی صادرات ایران به کره جنوبی در هفت ماهه اول سال ۲۰۲۰ نسبت به مدت مشابه سال قبل، افت شدید صادرات کالاهای نفتی (کالاهای فصل ۲۷) بوده که کاهش ۱۰۰ درصدی را داشته است.

جدول ۳: تجارت نفتی و غیر نفتی ایران و کره جنوبی در هفت ماهه اول ۲۰۲۰ و ۲۰۱۹ (میلیون دلار)

شرح	هفت ماهه اول ۲۰۲۰		هفت ماهه اول ۲۰۱۹		تغییر درصدی
	صادرات	واردات	تراز تجاری	تغییر درصدی	
کالاهای فصل ۲۷ (نفتی)	۲۱۱۶	۰,۱۳۴	۲۱۱۵,۹	۰,۰۲	۶۱/۹
سایر کالاها (غیر نفتی)	۱۴	۱۸۲,۰۷	-۱۶۸,۱	۶,۵۸	-۴۲,۱۷
جمع کل	۲۱۳۰	۱۸۲,۲	۱۹۴۷,۸	۶,۶	۴۲/۱

ماخذ: <https://www.trademap.org/Index.aspx>

در هفت ماهه اول سال ۲۰۱۹ از مجموع ۲۱۳۰ میلیون دلاری صادرات ایران به کره جنوبی، حدود ۲۱۱۶ میلیون دلار مربوط به کالاهای نفتی بوده در حالی که در هفت ماهه اول سال ۲۰۲۰ از مجموع ۶,۶ میلیون دلار

صادرات ایران به کره جنوبی تنها ۱۶ هزار دلار آن مربوط به کالاهای نفتی بوده است. در این میان صادرات کالاهای غیرنفتی نیز با کاهش حدود ۵۳ درصدی مواجه شده است.

۵-۵- گروه کالایی‌های صادراتی ایران به کره جنوبی (کد دو رقمی HS)

نفت و فراورده‌های نفتی مهمترین گروه کالایی‌های صادراتی ایران به کره جنوبی را طی دهه های اخیر تشکیل می‌داد. بررسی صادرات ایران طی سه سال ۲۰۱۲-۲۰۱۹ حاکی است که بیش از ۹۸ درصد صادرات این مربوط به این گروه کالایی بوده است.

جدول ۴: گروه‌های کالایی عمده صادراتی ایران به کره جنوبی

کد دو رقمی HS	شرح سرفصل HS	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹	متوسط	سهم از کل صادرات ایران	درصد پوشش نیاز وارداتی کره جنوبی توسط ایران
۲۷	فراورده‌های نفتی	۷,۸۵۱,۹	۳,۹۳۰,۸	۲,۱۱۵,۷	۴,۶۳۴,۹	۹۸	۳,۶۲
۷۴	مس و مصنوعات از آن	۴۱,۸	۳۰,۶	۶,۶	۲۶,۴	۰,۶	۰,۴۷
۷۹	روی و مصنوعات از آن	۳۴,۴	۱۲,۹	-	۱۵,۸	۰,۳	۷,۷۴
۷۶	آلومینیوم و مصنوعات از آن	۳۲,۲	۱۳,۰	-	۱۵,۰	۰,۳	۰,۲۳
۷۸	سرب و مصنوعات از آن	۱۷,۲	۲۰,۱	-	۱۲,۴	۰,۳	۳,۵۷
۲۶	سنگ فلز، جوش و خاکستر	۱۰,۰	۱۹,۸	-	۹,۹	۰,۲	۰,۰۷
۳۱	کودها	-	۲۶,۸	۱,۸	۹,۵	۰,۲	۱,۶۹
	جمع اقلام فوق	۷,۹۸۷,۵	۴,۰۵۴,۱	۲,۱۲۴,۱	۴,۷۲۴,۰	۹۹	-
	جمع سایر کالاها	۲۶,۴	۳۷,۰	۱۰,۳	۲۴,۵	۰,۵	-
	کل صادرات	۸,۰۱۳,۸	۴,۰۹۱,۰	۲,۱۳۴,۳	۴,۷۴۸,۵	۱۰۰,۰	۰,۹۴

ماخذ: <https://www.trademap.org/Index.aspx>

۵-۶- گروه کالایی‌های وارداتی ایران از کره جنوبی (کد دو رقمی HS)

طبق گزارش مرکز تجارت بین‌الملل، حدود ۸۰ درصد از ۲/۲ میلیارد دلار واردات ایران از کره جنوبی طی سالهای اخیر (۲۰۱۶-۲۰۱۸) را شش گروه کالایی اشاره شده در جدول ۵ تشکیل می‌دهند. در میان این گروه‌های کالایی، بالغ بر ۲۰ درصد واردات ایران از کره جنوبی مربوط به وسایل نقلیه زمینی و قطعات و لوازم جانبی آن (فصل ۸۷) بوده است و پس از آن، ماشین‌آلات و وسایل مکانیکی (فصل ۸۴) با ۱۹/۷ درصد، مواد پلاستیکی

و اشیاء ساخته شده از آن (فصل ۳۹) با ۱۳/۷ درصد و ابزار آلات از فلزات معمولی (فصل ۷۲) با ۱۰ درصد در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

ستون آخر جدول ۵، میزان پوشش نیازهای وارداتی ایران در گروه‌های کالایی عمده مورد اشاره توسط کره جنوبی را نشان می‌دهد؛ بیشترین پوشش نیازهای وارداتی ایران توسط کره جنوبی مربوط به گروه کالایی مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از آن (فصل ۳۹) به میزان ۱۹/۶ درصد است و پس از آن مربوط به وسایل نقلیه زمینی و قطعات و لوازم جانبی آن (فصل ۸۷) به میزان ۱۸/۷ درصد می‌باشد؛ به عبارت دیگر نقش کره جنوبی در تامین نیازهای ایران در گروه‌های کالایی فوق و دو گروه کالایی ابزار آلات از فلزات معمولی (فصل ۷۲) و همچنین دستگاه‌های اپتیک و پزشکی (فصل ۹۰) قابل توجه است.

جدول ۵: گروه‌های کالایی عمده وارداتی ایران از کره جنوبی

ردیف	کد دو رقمی HS	شرح سرفصل کد HS	واردات از کره جنوبی (میلیون دلار)			سهم از کل واردات	نیاز وارداتی ایران (میلیون دلار)			درصد پوشش کره جنوبی
			متوسط	۲۰۱۸	۲۰۱۷		متوسط	۲۰۱۸	۲۰۱۷	
۱	۸۷	وسایل نقلیه زمینی و قطعات و لوازم جانبی آن	۸۲۱	۵۲۲	۴۵۰	۲۰,۴	۳,۲۹۴	۱,۵۳۱	۲,۴۱۳	۱۸,۷
۲	۸۴	ماشین‌آلات و وسایل مکانیکی	۸۲۵	۴۱۰	۴۳۳	۱۹,۷	۸,۸۴۹	۷,۶۸۷	۸,۲۶۸	۵,۲
۳	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از آن	۵۳۵	۳۴۳	۳۰۲	۱۳,۷	۱,۷۹۲	۱,۲۸۴	۱,۵۳۸	۱۹,۶
۴	۷۲	ابزار آلات از فلزات معمولی	۴۵۰	۲۰۶	۲۲۳	۱۰,۱	۲,۰۹۰	۱,۲۱۰	۱,۶۵۰	۱۳,۵
۵	۸۵	دستگاه‌های برقی	۳۵۷	۱۶۱	۱۸۶	۸,۵	۴,۹۳۹	۳,۶۵۸	۴,۲۹۹	۴,۳
۶	۹۰	دستگاه‌های اپتیک و پزشکی	۲۶۱	۱۴۵	۱۵۸	۷,۲	۱,۷۳۹	۱,۴۰۶	۱,۵۷۳	۱۰,۰
جمع اقلام فوق			۳,۲۴۹	۱,۷۸۸	۱,۷۵۲	۷۹,۶	۲۲,۷۰۳	۱۶,۷۷۶	۱۹,۷۴۰	۸,۹
جمع سایر کالاها			۷۷۸	۵۰۷	۴۴۹	۲۰,۴	۲۸,۹۰۹	۲۴,۴۶۰	۲۶,۶۸۵	۱,۷
کل واردات			۴,۰۲۷	۲,۲۹۴	۲,۲۰۱	۱۰۰	۵۱,۶۱۲	۴۱,۲۳۶	۴۶,۴۲۴	۴,۷

ماخذ: <https://www.trademap.org/Index.aspx>

۵-۶-۱- شناسایی بازارهای جایگزین برای اقلام عمده وارداتی از کره جنوبی

در سال‌های گذشته، واردات ایران از کره جنوبی در طیف وسیع و متنوعی از محصولات قریب به بیش از ۱۲۰۰ قلم کالای مختلف (در سطح کدهای HS شش رقمی) صورت گرفته است. کره جنوبی بطور متوسط حدود ۵/۶ درصد از نیازهای کشور در این کالاها را تامین می‌کند؛ در این میان، ۲۰ قلم عمده وارداتی از کره جنوبی در مجموع بیش از ۴۲ درصد واردات از کشور مذکور را تشکیل می‌دهند؛ این اقلام شناسایی و در جدول ۶ ارائه شده است؛ اقلام مذکور در سبد کالاهای متنوع وارداتی ایران از کره جنوبی از آن جهت حائز اهمیت هستند که کشور یادشده، بطور متوسط ۴۰ درصد نیاز ایران در آن محصولات را تامین می‌کند. مابقی نیاز کشور در این محصولات توسط شرکای تجاری دیگر تامین شده است که در ستون آخر نام و سهم هر یک از شرکای تجاری در بازار ایران آمده است.

با نگاهی به ستون بازارهای جایگزین ملاحظه می‌شود که تقریباً در خصوص همه این کالاها، همزمان با کره جنوبی از چین نیز واردات صورت گرفته است لذا به نظر می‌رسد امکان تامین کالاهای مذکور از کشور چین وجود دارد. در این اینجا بایستی به این نکته نیز توجه نمود که کیفیت کالاها بسته به برند و کشور سازنده متفاوت بوده و ممکن است مورد رضایت مصرف‌کنندگان و یا تولیدکنندگان داخلی قرار نگیرد؛ لذا لازم است محصولات زیر مجموعه هر کد HS شش رقمی از این منظر به دقت مورد بررسی و مذاقه قرار گیرد.

جدول ۶: بازارهای جایگزین برای اقلام عمده وارداتی از کره جنوبی

ردیف	کد رقمی HS	شرح کد	ارزش واردات از کره جنوبی (۲۰۱۸)	سهم واردات از کره جنوبی	ارزش واردات ایران از جهان (۲۰۱۸)	سهم کره جنوبی	دیگر تامین‌کنندگان بازار ایران (سهم) (۲۰۱۸)
۱	۸۷۰۸۷۰	اجزاء و قطعات و متفرقات وسایط نقلیه موتوری (سواری، وانت و ...)	۳۴۴۸۶۶	۱۵,۰۳	۴۳۰۱۲۳	۸۰,۱۸	چین (۱۴ درصد) فرانسه (۳ درصد) ژاپن (۰,۵ درصد) آلمان (۰,۵ درصد) سوئد (۰,۱ درصد)
۲	۸۴۰۲۹۰	اجزاء و قطعات دیگ‌های بخار تولید کننده و آب فوق گرم	۶۸۱۳۰	۲,۹۷	۷۵۱۲۲	۹۰,۶۹	امارات متحده عربی (۵ درصد) چین (۴ درصد) ترکیه (۰,۱ درصد) عمان (۰,۰۳ درصد)

ردیف	کد رقمی HS	شرح کد	ارزش واردات از کره جنوبی (۲۰۱۸)	سهم واردات از کره جنوبی	ارزش واردات ایران از جهان (۲۰۱۸)	سهم کره جنوبی	دیگر تامین کنندگان بازار ایران (سهم) (۲۰۱۸)
۳	۸۷۰۳۳۳	وسائط نقلیه دارای موتور پیستونی درونسوز تناوبی جرقفهای (اتومبیلها و سایر وسایل نقلیه موتوری)	۶۵۵۴۴	۲,۸۶	۳۴۱۷۴۹	۱۹,۱۸	امارات متحده عربی (۱۶ درصد) عمان (۱۶ درصد) آلمان (۱۲ درصد) فرانسه (۶ درصد) انگلستان (۲ درصد)
۴	۴۸۱۰۱۹	سایر قطعات کاغذ و مقوا	۴۳۶۹۳	۱,۹	۵۰۰۴۶	۸۷,۳۱	چین (۶ درصد) امارات متحده عربی (۵ درصد) اتریش (۳ درصد) آلمان (۳ درصد) هند (۲ درصد)
۵	۳۹۰۱۲۰	پلی اتیلن با وزن مخصوص (چگالی) ۰/۹۴ یا بیشتر	۳۷۹۱۶	۱,۶۵	۵۸۳۶۴	۶۴,۹۶	امارات متحده عربی (۲۲ درصد) چین تایپه (۵ درصد) تایلند (۳ درصد) آلمان (۳ درصد) چین (۲ درصد)
۶	۸۷۰۸۳۰	ترمزهای خودروهای سواری و وانت	۳۷۸۷۲	۱,۶۵	۶۴۶۸۹	۵۸,۵۴	چین (۲۲ درصد) امارات متحده عربی (۷ درصد) آلمان (۶ درصد) ترکیه (۶ درصد) ایتالیا (۳ درصد)
۷	۸۴۱۸۱۰	یخچال فریزرهای توأم شده مجهز به درهای خارجی جداگانه	۳۴۳۳۳	۱,۵	۵۱۹۱۳	۶۶,۱۴	امارات متحده عربی (۲۵ درصد) ترکیه (۴ درصد) چین (۰,۶ درصد) عراق (۰,۶ درصد) آلمان (۰,۲ درصد)
۸	۷۲۰۹۱۷	محصولات تخت نورد شده از آهن یا از فولاد های غیر ممزوج (به ضخامت ۰,۵ میلیمتر یا بیشتر ولی از ۱ میلیمتر تجاوز نکند)	۳۱۶۴۷	۱,۳۸	۷۲۵۴۴	۴۳,۶۲	چین (۳۰ درصد) امارات متحده عربی (۲۴ درصد) فرانسه (۱ درصد) سوئیس (۰,۷ درصد) بلژیک (۰,۷ درصد)

ردیف	کد رقمی HS	شرح کد	ارزش واردات از کره جنوبی (۲۰۱۸)	سهم واردات از کره جنوبی	ارزش واردات ایران از جهان (۲۰۱۸)	سهم کره جنوبی	دیگر تامین کنندگان بازار ایران (سهم) (۲۰۱۸)
۹	۹۰۲۱۲۹	سایر وسایل ارتوپدی (پروتزهای دندان)	۲۷۲۶۱	۱,۱۹	۴۲۸۴۲	۶۳,۶۳	سوئیس (۱۲ درصد) آلمان (۶ درصد) آمریکا (۳ درصد) فرانسه (۳ درصد) امارات متحده عربی (۳ درصد)
۱۰	۸۵۲۹۰	سایر اجزاء و قطعات غیرالکترونیکی (ماژول نمایشگر متشکل از صفحه lcd یا led پلاσμα، برد اصلی مونتاژ شده نمایشگرها و ...)	۲۶۶۴۰	۱,۱۶	۲۵۱۷۵۵	۱۰,۵۸	چین (۷۲ درصد) امارات متحده عربی (۱۰ درصد) ترکیه (۱ درصد) مالزی (۰,۶ درصد) هنگ کنگ (۰,۶ درصد)
۱۱	۸۴۲۹۵۲	بیل مکانیکی، گودبردار، لودر و لودر بیلدار (ماشین آلاتی که قسمت فوقانی آنها می تواند ۳۶۰ درجه چرخش داشته باشد).	۲۶۲۱۸	۱,۱۴	۱۴۱۳۹۰	۱۸,۵۴	چین (۵۸ درصد) امارات متحده عربی (۷ درصد) هند (۴ درصد) ژاپن (۲ درصد) سوئد (۲ درصد)
۱۲	۳۹۰۷۲۰	پلی استرها، به اشکال ابتدایی، سایر پلی اترها	۲۵۹۷۵	۱,۱۳	۵۲۶۱۰	۴۹,۳۷	چین (۴۲ درصد) امارات متحده عربی (۶ درصد) آلمان (۲ درصد) ژاپن (۱,۴ درصد) ترکیه (۱ درصد)
۱۳	۷۲۱۰۷۰	محصولات تخت نورد شده، از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج رنگ شده	۲۴۳۴۳	۱,۰۶	۴۱۹۴۰	۵۸,۰۴	چین (۴۶ درصد) امارات متحده عربی (۱ درصد) ژاپن (۰,۲ درصد) تایلند (۰,۰۳ درصد) ترکیه (۰,۰۰۴ درصد)

ردیف	کد رقمی HS	شرح کد	ارزش واردات از کره جنوبی (۲۰۱۸)	سهم واردات از کره جنوبی	ارزش واردات ایران از جهان (۲۰۱۸)	سهم کره جنوبی	دیگر تامین کنندگان بازار ایران (سهم) (۲۰۱۸)
۱۴	۴۰۱۱۱۰	لاستیک‌های رویی چرخ بادی نو، از کائوچو برای اتومبیل و سایر وسایل نقلیه موتوری دارای موتور پیستونی از جمله واگنهای استیشن و اتومبیل های مسابقه‌ای	۲۳۵۹۴	۱,۰۳	۹۸۵۹۱	۲۳,۹۳	چین (۳۴ درصد) امارات متحده عربی (۱۹ درصد) تایلند (۴ درصد) ژاپن (۴ درصد) چین تایپه (۳,۴ درصد)
۱۵	۷۲۱۰۴۹	محصولات تخت نورد شده از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج با پهنای ۶۰۰ میلیمتر یا بیشتر	۲۳۵۶۱	۱,۰۳	۴۶۹۳۳	۵۰,۲	چین (۴۵ درصد) ژاپن (۶ درصد) ترکیه (۵ درصد) هند (۱ درصد) امارات متحده عربی (۰,۵ درصد)
۱۶	۳۹۰۶۹۰	پلیمرهای اکریلیک، به اشکال ابتدائی (سایر مواد افزودنی رنگ)	۲۲۰۳۴	۰,۹۶	۱۰۱۱۵۲	۲۱,۷۸	ترکیه (۲۵ درصد) آلمان (۱۶ درصد) چین (۱۵,۵ درصد) امارات متحده عربی (۶ درصد) چین تایپه (۵ درصد)
۱۷	۸۷۰۸۵۰	اجزای تشکیل دهنده انتقال نیرو، مربوط به وسائط نقلیه موتوری محورهای محرک با دیفرانسیل	۲۱۲۶۱	۰,۹۳	۱۹۱۴۶۲	۱۱,۱	چین (۷۲ درصد) رومانی (۴ درصد) ژاپن (۳ درصد) سوئد (۳ درصد) ترکیه (۳ درصد)
۱۸	۹۰۳۲۸۹	الات و دستگاهها برای تنظیم با کنترل خودکار متغیرهای مایعات و گازها (سیستم کنترل الکترونیکی)	۲۰۴۷۹	۰,۸۹	۱۰۴۹۸۸	۱۹,۵۱	آلمان (۲۸ درصد) چین (۱۸ درصد) رومانی (۹ درصد) ایتالیا (۱ درصد) امارات متحده عربی (۱ درصد)
۱۹	۳۹۰۷۴۰	پلی کربناتها به اشکال ابتدایی	۱۹۸۳۸	۰,۸۶	۴۴۲۱۱	۴۴,۸۷	سوئد (۲۳ درصد) چین تایپه (۱۵ درصد) بلژیک (۵ درصد) آلمان (۴ درصد) ترکیه (۴ درصد)

عنوان گزارش: تحلیل تجارت ایران و کره جنوبی (با تاکید بر شناسایی بازارهای جایگزین برای اقلام عمده وارداتی از

ردیف	کد رقمی HS	شرح کد	ارزش واردات از کره جنوبی (۲۰۱۸)	سهم واردات از کره جنوبی	ارزش واردات ایران از جهان (۲۰۱۸)	سهم کره جنوبی	دیگر تامین کنندگان بازار ایران (سهم) (۲۰۱۸)
۲۰	۸۵۳۷۱۰	تابلو، پانل، کنسول، میز، کابینت و سایر تکیه گاهها، مجهز به دو یا چند دستگاه برای کنترل یا توزیع برق، کنترل پنل برای ولتاژ حداکثر ۱۰۰۰ ولت	۱۹۶۵۵	۰,۸۶	۷۴۸۲۱	۲۶,۲۷	چین (۴۴ درصد) ایتالیا (۱۳ درصد) امارات متحده عربی (۱۰ درصد) آلمان (۳ درصد) چین تایپه (۲,۲ درصد)
		جمع ۲۰ قلم فوق	۹۴۴۸۶۰	۴۲,۲	۲۳۳۷۲۴۵	۴۰,۳	
		جمع سایر اقلام (۱۱۸۹)	۱۳۴۹۳۹۹	۵۸,۸	۳۸۸۹۸۹۲۳	۳,۵	
		جمع کل	۲۲۹۴۲۵۹	۱۰۰	۴۱۲۳۶۱۶۸	۵,۶	

ماخذ: <https://www.trademap.org/Index.aspx> و محاسبات محقق

۶- خلاصه و جمع بندی

کره جنوبی روند توسعه خود را از دهه ۱۹۶۰ با الگوهای مبتنی بر جایگزینی واردات (با هدف توسعه صادرات) و با اتکا به بازارهای صادراتی آغاز نمود و در ادامه با یک چرخش سیاستی در دهه ۷۰ از سیاستهای توسعه صادراتی بهره‌گیری نمود. در دهه ۱۹۹۰ از مرحله OEM (ساخت) و ODM (طراحی) عبور نموده و به مرحله OBM (خلق برند) رسید. همچنین در تشکیل زنجیره‌های ارزش و تخصصی سازی عمودی (VSI) یکی از نمونه‌های موفق آسیایی است که توانسته به زنجیره ارزش جهانی متصل گردد.

بر اساس آمار مرکز تجارت بین‌الملل، در سال ۲۰۱۹، کل ارزش تجارت کالا و خدمات کره جنوبی بالغ بر ۱۲۷۵ میلیارد دلار بود که ۱۰۴۵ میلیارد آن مربوط به تجارت کالایی و مابقی (۲۲۸ میلیارد دلار) مربوط به خدمات بوده است. از کل ۲۲۸ میلیارد دلار تجارت خدمات، ۱۲۶ میلیارد دلار به صادرات و ۱۰۲ میلیارد دلار به واردات اختصاص داشته است. این کشور از تنوع بالایی در صادرات و واردات کالا برخوردار است مهم‌ترین گروه کالایی صادراتی این کشور، مدارهای الکترونیکی مجتمع است که حدود ۱۴/۶ درصد از صادرات آنها را تشکیل می‌دهد و همچنین مذکور نفت و روغن‌های نفتی و معدنی با سهم ۱۳/۹ درصدی مهم‌ترین گروه کالایی وارداتی آنها را شامل می‌شود.

توسعه تولید و صادرات کالاهای مختلف صنعتی طی دهه‌های اخیر توسط کشور کره جنوبی از یک سوء و وجود منابع نفتی و معدنی فراوان و آماده برای عرضه و همچنین صنایع در حال رشد و نیازمند فناوری ایران (در جایگاه یک کشور در حال توسعه) از سوی دیگر، سبب شکل‌گیری درجه بالایی از اکمال تجاری بین دو کشور گردید. طی سال‌های گذشته، ایران سومین بازار بزرگ محصولات کره‌ای در خاورمیانه بوده و همچنین

گروه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی خارجی			 موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی
صفحه: ۲۷	تاریخ: مهر ۱۳۹۹	ویرایش اولیه - غیر قابل انتشار	

نقش موثری در تامین انرژی این کشور ایفا نموده است. روابط دیپلماتیک بین ایران و کره جنوبی از سال ۱۹۶۲ میلادی برقرار شد. نزدیک به ۱۳ سال بعد یعنی در نوامبر سال ۱۹۷۵ میلادی (آبان ماه سال ۱۳۵۴ شمسی) اولین کمیسیون مشترک اقتصادی و فنی دو کشور برگزار و متعاقب آن همکاری‌های تجاری و بازرگانی در زمینه‌های نساجی، شیلات، مخابرات، صنایع خودروسازی، لاستیک، نفت، گردشگری آغاز شد.

توسعه روابط تجاری بین دو کشور از ده سال پس از پیروزی انقلاب اسلامی آغاز شد. پس از اتمام جنگ تحمیلی تا پیش از تشدید تحریم‌ها در سال ۲۰۱۲، کره جنوبی تا سطح چهارمین شریک تجاری ایران ارتقاء یافت؛ بطوری در برخی سال‌ها جایگاه سوم در واردات و چهارم در صادرات ایران را به خود اختصاص داده بود. همچنین در سال ۲۰۱۱ ارزش مبادلات تجاری دو کشور به بالاترین میزان در تاریخ روابط تجاری دو کشور و حدود ۱۷ میلیارد دلار با مازاد تراز تجاری به میزان ۵/۳ میلیارد دلار به نفع ایران رسید.

در دوران تحریم نیز علی‌رغم محدودیت‌های شدید، سطح مبادلات تجاری دو کشور هرگز متوقف نشد به طوری که حتی در سال ۲۰۱۵، ارزش مبادلات دو کشور حدود شش میلیارد دلار بود. از همان زمان مسیر صادرات محصولات سنتی و معدنی ایران به کره جنوبی نیز باز شد. پس از انعقاد موافقتنامه برجام در سال ۲۰۱۵ و گشایش‌های ایجاد شده، حجم تجارت دو کشور از سال ۲۰۱۶ رو به افزایش گذاشت و به ۱۲ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۷ رسید که شامل ۸ میلیارد دلار صادرات و ۴ میلیارد دلار واردات بود و بدین ترتیب کره جنوبی در جایگاه ششم شریک تجاری ایران در صادرات و جایگاه سوم در واردات قرار گرفت. با خروج امریکا از برجام و محدودیت‌های ایجاد شده پس از آن، انقباض شدید تجارت دوجانبه ایران و کره جنوبی را به دنبال داشت؛ بطوری که تجارت دوجانبه به ۲/۴ میلیارد دلار و پایین‌ترین سطح طی دهه اخیر رسید.

ترکیب کاربردی و ساختار فناورانه کالاهای وارداتی ایران از کره جنوبی بیانگر نقش‌آفرینی قابل توجه کشور مذکور در ساختار تجارت و اقتصاد ایران است. بررسی ترکیب کالایی تجارت ایران و کره جنوبی نشان می‌دهد که ۹۰ درصد واردات ایران از کره جنوبی مربوط به کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای مورد نیاز صنایع ایران بوده است و در مقابل تقریباً ۱۰۰ درصد کالاهای صادراتی را کالاهای واسطه‌ای عمدتاً شامل نفت، فراورده‌های نفتی و میعانات گازی تشکیل می‌دهد؛ علاوه بر این بررسی ساختار فناورانه واردات از کره جنوبی نشان می‌دهد که حدود ۷۵ درصد از واردات مربوط به کالاهای دارای سطح فناوری متوسط به بالا و همچنین فناوری بالا مربوط به آلات و دستگاه‌های اپتیک، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء آنها، انواع مکمل‌های دارویی و ماشین‌های محاسبه الکترونیکی است که بیانگر کیفیت بالای کالاهای وارداتی از این کشور دارد.

طی ده گذشته، واردات ایران از کره جنوبی در طیف وسیع و متنوعی از محصولات قریب به بیش از ۱۲۰۰ قلم کالای مختلف (در سطح کدهای HS شش رقمی) صورت گرفته است. کره جنوبی در مجموع، حدود ۵/۶ درصد از نیازهای کشور در این کالاها را تامین می‌کرد؛ ۲۰ قلم عمده وارداتی از کره جنوبی در مجموع بیش از ۴۲ درصد واردات از کشور مذکور را تشکیل می‌دهد، این اقلام از آن جهت حائز اهمیت هستند که بطور متوسط

۴۰ درصد نیاز کشور در این محصولات توسط کره جنوبی تامین می‌شود و ۶۰ درصد دیگر از کشورهایمانند چین، آلمان، ترکیه، فرانسه، امارات متحده عربی، چین تایپه و سایر کشورهای اروپایی تامین شده است. تقریباً در خصوص همه این کالاها، همزمان با کره جنوبی از چین نیز واردات صورت گرفته است لذا به نظر می‌رسد امکان تامین کالاهای مذکور از کشور چین وجود دارد. در این اینجا بایستی به این نکته نیز توجه نمود که کیفیت کالاها بسته به برند و کشور سازنده متفاوت بوده و ممکن است مورد رضایت مصرف‌کنندگان و یا تولیدکنندگان داخلی قرار نگیرد؛ لذا لازم است محصولات زیر مجموعه هر کد HS شش رقمی از این منظر به دقت مورد بررسی و مذاقه قرار گیرد.

۷- منابع و ماخذ

- ۱- سیاستگذاری برای توسعه مبتنی بر صنعت و فناوری: درس‌هایی از مقایسه ایران و کره جنوبی، معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی، دفتر مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین، بهمن ۱۳۹۴.
- ۲- الگوی راهبردی حمایت از تولید و نقش دولت کره جنوبی در تولید و رشد برندهای موفق جهانی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، معاونت پژوهش‌های اقتصادی، دفتر مطالعات اقتصادی، آذرماه ۱۳۹۶.
- 3- <https://www.trademap.org/Index.aspx>
- 4- <https://www.irica.ir/>